

СХВАЛЕНО

на засіданні
педагогічної ради

Ліцею №2

(протокол №2 від 28.08.2020р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ліцею

_____ Андрій БЄЛКОВ

« 28» серпня 2020 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Ліцею №2

Горностаївської селищної ради

Херсонської області

2020 р.

ЗМІСТ

Розділ I. Загальні положення

Розділ II. Призначення ліцею та засіб його реалізації

Розділ III. Опис «моделі» випускника ліцею

Розділ IV. Цілі та задачі освітнього процесу ліцею

Розділ V. Навчальний план та його обґрунтування:

1. Освітня програма ліцею I рівня навчання

2. Освітня програма ліцею II рівня навчання

3. Освітня програма ліцею III рівня навчання

Розділ VI. Особливості організації освітнього процесу та застосування в ньому педагогічних технологій

Розділ VII. Показники (вимірники) реалізації освітньої програми

Розділ VIII. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Розділ IX. Освітня програма групи продовженого дня закладу освіти

Додаток. Річний навчальний план

Розділ І. Загальні положення

Освітня програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих закладом для досягнення здобувачами освіти визначених результатів навчання (ст. 33 Закону України «Про освіту»).

Мета програми:

окреслити рекомендовані підходи до організації закладом комплексу освітніх компонентів для досягнення обов'язкових **результатів навчання** (знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особливі якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити, виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів).

Ресурсне забезпечення:

- створення умов для всебічного розвитку особистості в умовах нового Закону “Про освіту” ;
- застосування в школі ефективної моделі допрофільної підготовки та профільної освіти на основі професійного самовизначення учнів, навчально-методичного та кадрового забезпечення;
- упровадження оптимальних умов для підвищення кваліфікації, методичної майстерності, творчої самореалізації та самовдосконалення кожного вчителя;
- забезпечення психологічної атмосфери для особистісно усвідомленої свободи організації педагогічної діяльності шляхом педагогіки партнерства.

Актуальність розроблення і реалізації освітньої програми обумовлена відповідністю державним стандартам загальної середньої освіти, моделюванням самим закладом власної освітньої траєкторії, здатної забезпечити випускникові пріоритет на ринку праці.

Програма визначає основні шляхи розвитку ліцею. Вона скеровує педагогів до реалізації ціннісних пріоритетів особистості, задоволення освітніх потреб молоді, створення розвивального середовища, у якому б реалізувалася сучасна модель випускника закладу загальної середньої освіти.

Розділ II. Призначення ліцею та засіб його реалізації

Ліцей №2 Горностаївської селищної ради *забезпечує*:

- ✓ реалізацію права громадян на здобуття сучасної, доступної та якісної освіти відповідно до вимог суспільства, запитів особистості й потреб держави;
- ✓ рівний доступ до здобуття повної загальної середньої освіти;
- ✓ пріоритетність гармонійного, морального, інтелектуального фізичного, художньо-естетичного розвитку здобувачів освіти, становлення їх духовного психічного та фізичного здоров'я;
- ✓ виховання громадянина демократичного суспільства;
- ✓ досягнення якісно нового рівня змісту освіти.

Засоби реалізації:

- засвоєння здобувачами освіти відповідного рівня обов'язкового мінімуму змісту освітніх програм;
- комплексне використання інноваційних технологій і засобів навчання, що забезпечують якісне практичне застосування теоретичних знань навчальних дисциплін і допомагають вихованцям самостійно здобувати нові знання на базі сучасних засобів навчання, раціоналізувати працю педагогів;
- розвиток мотиваційної сфери особистості, яка здатна реалізувати свої потенційні можливості за будь-яких умов;
- забезпечення компетентісно орієнтованого підходу до змісту освіти ;
- створення ефективної системи профорієнтаційної роботи зі здобувачами освіти відповідно до вимог сучасних економічних відносин (*поглиблене вивчення окремих предметів, інтеграція навчальної та позанавчальної діяльності, профілізація навчання*);
- проведення моніторингу якості освітніх послуг, особистісного розвитку здобувачів освіти;
- уведення в навчальний план предметів і курсів, що сприяють загальнокультурному розвитку особистості та формують гуманістичний погляд;
- встановлення тісного контакту школи з сім'єю, організація роботи з батьківською та громадською спільнотою (педагогіка партнерства).

Спрямованість освітніх програм

Заклад освіти має на меті створити умови для реалізації кожним учнем власного освітнього шляху, який відповідав би його навчальним можливостям, інтересам, здібностям, і в той же час забезпечував державні вимоги загальноосвітньої підготовки. Таке спрямування на життєвий успіх дасть змогу закладу освіти реалізувати основні стратегії вітчизняної освіти на сучасному етапі її розвитку і забезпечити належний рівень якості знань.

Освітні програми, що реалізуються в закладі, спрямовуються на:

- формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для її успішної життєдіяльності;
- всебічний розвиток, виховання і соціалізацію особистості, яка усвідомлюватиме себе громадянином України;
- формування людини, здатної до життя в суспільстві і цивілізованій взаємодії з природою;
- формування громадянина, який прагне до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готовий до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності
- формування в здобувачів освіти національної самосвідомості;
- активізацію життєвої позиції учнів у виборі професії за рахунок гармонійного поєднання професійного самовизначення, особистісного розвитку та творчого потенціалу;
- підвищення рівня соціально-професійної мобільності та конкурентоспроможності здобувачів освіти;
- виховання інтелектуальної еліти.

Розділ III. Опис «моделі» випусника ліцею

Одне із завдань освітньої програми Ліцею №2 – підготувати ерудованого, інтелектуально розвиненого, конкурентоспроможного випусника ліцею, готового до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадської активності, патріота своєї країни.

Образ випусника формується в результаті ***освітнього процесу*** – системи науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей.

Освітня програма об'єднує всіх педагогів і батьківську громаду в питанні «кінцевого продукту», спільної діяльності, що виражається у визначенні ***«моделі» випусника*** даного освітнього закладу.

«Модель» випускника на кожному рівні освіти (початкова, базова середня, профільна середня) включає свої характеристики та якості, що мають бути сформовані відповідно до моменту переходу учня на інший рівень.

Кожен рівень освіти, зберігаючи наступність із попереднім, забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток, формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Програма передбачає поетапне формування «моделі» випускника закладу освіти через такі ключові компетентності:

Функціональна (навчання впродовж життя) компетентність

Включає в себе бажання і вміння навчатися протягом усього життя, здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок

Рівні освіти	Мета і завдання	Методи і форми(навчальні ресурси)
Початкова школа	Формувати здатність працювати самостійно, вміння ставити питання; навчати висловлювати власні думки, виділяти основне і другорядне; вирішувати проблемні ситуації	Ранкові зустрічі, ігрові технології, гурткова робота, творчі конкурси, створення розвивального середовища, сюжетно-рольові ігри
Базова середня школа	Розвивати вміння організовувати та планувати свою навчальну діяльність, зацікавленість у пізнанні світу; формувати розуміння важливості вчитися впродовж життя	Інтерактивні технології, ситуативні задачі, гурткова робота, курси за вибором, факультативи, творчі конкурси, позашкільна освіта
Профільна середня школа	Розвивати прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності; лаконічно й зрозуміло формулювати думку, аргументувати, дискутувати, доводити правильність своїх тверджень	Інтерактивні технології, ситуативні задачі, факультативи, конкурси, навчальні проекти, уроки-квести, презентації, лекції, практичні заняття

Інформаційно-комунікаційна компетентність

Включає в себе знання способів взаємодії з іншими людьми, об'єктами навколишнього світу і його інформаційними потоками, уміння спілкуватися в різних життєвих ситуаціях

Рівні освіти	Мета і завдання	Методи і форми(навчальні ресурси)
Початкова школа	Формувати вміння відшукувати, перетворювати і передавати інформацію, виконувати різні соціальні ролі в колективі; формувати толерантність, уміння контактувати	Ранкові зустрічі, ігрові технології, нестандартні уроки, ситуативні вправи на розвиток навичок комунікації, гурткова робота, свята, конкурси
Базова середня школа	Формувати вміння ставити запитання і розпізнавати проблему, міркувати, робити висновки на основі інформації; розвивати алгоритмічне мислення	Інтерактивні вправи, навчальні проекти, рольові ігри, гурткова робота, факультативи, курси за вибором, флеш-моби, конкурси, предметні тижні, позакласна робота
Профільна середня школа	Розвивати вміння використовувати сучасні телекомунікаційні технології; формувати навички безпеки в Інтернеті, розвивати здатність обмінюватися інформацією в публічному просторі	Інтерактивні вправи, нестандартні уроки, уроки-квести, лекції, семінари, дебати, факультативи, флеш-моби, конкурси, предметні тижні, навчальні проекти, презентації

Соціально-громадянська компетентність

Включає в себе уміння виконувати різні ролі в колективі, взаємодіяти, виконувати поставлені завдання

Рівні освіти	Мета і завдання	Методи і форми(навчальні ресурси)
Початкова школа	Формувати практичні навички життя в колективі, ініціативність, бажання працювати згуртовано	Ранкові зустрічі, ігрові методи, участь у акціях, конкурсах, екскурсії, ситуативні завдання, міні-проекти
Базова середня школа	Формувати вміння співпрацювати в команді, ставити мету і організувати її досягнення; розвивати вміння висловлювати власну думку, слухати і чути інших	Інтерактивні вправи, ситуативні задачі, міні-проекти, екологічні акції, конкурси, флеш-моби, факультативи, курси за вибором, свята, тренінги
Профільна середня школа	Розвивати здатність до кооперації в роботі; формувати критичне мислення; виховувати повагу до прав людини; формувати активну позицію щодо боротьби з	Інтерактивні вправи, ситуативні задачі, навчальні проекти, екологічні акції, конкурси, флеш-моби, факультативи, дискусійні клуби, тренінги

	дискримінацією	
--	----------------	--

Математично-підприємницька компетентність

Включає в себе вміння оперувати текстовою та числовою інформацією, встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності

Рівні освіти	Мета і завдання	Методи і форми(навчальні ресурси)
Початкова школа	Розвивати алгоритмічну культуру; стимулювати творчі пошуки, починання, досягнення; розвивати вміння здійснювати операційні дії	Ранкові зустрічі, індивідуальна робота, інтелектуальні ігри, конкурси, акції, гурткова робота, предметні тижні
Базова середня школа	Розвивати гнучкість розуму, уміння будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів; формувати вміння використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях	Індивідуальна робота, конкурси, акції, гурткова робота, предметні тижні, пошукова робота, задачі на моделювання різних життєвих ситуацій, уроки-квести
Профільна середня школа	Розвивати свободу думок, суджень; формувати прогностичність, критичність, уміння оперувати текстовою та числовою інформацією; розвивати здатність до конструктивних рішень	Індивідуальна робота, конкурси, акції, гурткова робота, факультативи, пошукова робота, предметні тижні, семінарські заняття, уроки-квести

Культурна компетентність

Включає в себе оволодіння досягненнями культури, уміння визначати ціннісні орієнтири у взаємодії з навколишнім світом

Рівні освіти	Мета і завдання	Методи і форми(навчальні ресурси)
Початкова школа	Підвищувати культурний рівень школярів через розширення їхнього світогляду; стимулювати прийняття та розуміння інших культур; формувати загальнолюдські цінності	Ранкові зустрічі, ігрові технології, короткочасні проекти, проведення зустрічей з цікавими людьми, відвідування виставок, проведення екскурсій, свята
Базова середня школа	Розвивати вміння оцінювати твори мистецтва і літератури, визначати взаємозв'язок минулих і дійсних подій; формувати розуміння і повагу до культурних відмінностей	Інтерактивні вправи, патріотичні конкурси, акції, свята, навчальні проекти, відвідування виставок, проведення екскурсій

Профільна середня школа	Розвивати вміння розв'язувати проблеми з точки зору глобальної перспективи; виховувати повагу до культурного розмаїття в глобальному суспільстві	Інтерактивні вправи, патріотичні конкурси, акції, свята, навчальні проекти, відвідування виставок, проведення екскурсій, зустрічі з видатними особистостями
-------------------------	--	---

Зоров'язбережувальна та екологічна компетентності

Включає в себе формування позитивного ставлення до здорового способу життя, особистої відповідальності за своє здоров'я і життя, уміння керувати своїми відчуттями

Рівні освіти	Мета і завдання	Методи і форми(навчальні ресурси)
Початкова школа	Формувати навички здорового способу життя та безпечної поведінки, потребу в дотриманні правил особистої гігієни, уміння керувати власними емоціями	Ранкові зустрічі, фізкультхвилинки, профілактичні бесіди, спортивні години, тренінги, гурткова робота, моделювання різних життєвих ситуацій
Базова середня школа	Розвивати вольові якості, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя; формувати позитивне ставлення до життя, бережливе ставлення до природи	Фізкультхвилинки, бесіди, спортивні змагання, тренінги, гурткова робота, позашкільна освіта, курси за вибором, конкурси, акції, спортивні фестивалі, акції
Профільна середня школа	Формувати психологічну грамотність, культуру мислення і поведінки, уміння турбуватися про власне здоров'я; розвивати статеву грамотність, внутрішню екологічну культуру	Фізкультпаузи, бесіди, спортивні змагання, тренінги, гурткова робота, позашкільна освіта, курси за вибором, конкурси, акції, військово-патріотичні ігри

Такий підхід до визначення «моделі» випускника стане орієнтиром всієї діяльності закладу і дасть можливість сформувати узагальнений образ здобувача на певному рівні освіти:

Моделі	Загальні риси	Якісні характеристики
Випускник початкової школи (1-4 кл.)	Працелюбний, уважний, старанний, емоційний, інтелектуальний, дитина з розвинутою мовою, мисленням, зоровою і слуховою пам'яттю, яка вміє слухати і чути, мислити і володіти почуттям самоконтролю та самостійності	Упевненість у собі, відчуття повноцінності, старанність, працелюбність, самостійність, доброзичливість, комунікативність, мотивація досягнення успіху, відповідальність, добре розвинені пізнавальні інтереси

Випускник базової школи (5-9 кл.)	Спостережливий, креативний, творчий, володіє почуттям психологічної захищеності, має аналітичні здібності, абстрактне мислення, регульовану пам'ять, здатний розмірковувати, має інтелектуальну пізнавальну активність	Особистісне самовизначення, потреба в громадському визнанні, прагнення до самоствердження, соціальнодорослість, відповідальність за свої вчинки, мотивація до суспільно-корисної діяльності, пізнавальні інтереси, потреба в самопізнанні, адекватна самооцінка
Випускник профільної школи (10-11(12) кл.))	Інтелектуально зріла особистість, самостійна у прийнятті рішень і виборі дій, теоретично усвідомлює свою мету, володіє своїми пізнавальними процесами, уміє рефлексувати, аргументувати, доводити свої судження, має критичне мислення, творчо активний, здатний до спілкування й пізнання загальних законів природи	Здатний усвідомити свою індивідуальну цілісність, неповторність, соціально зрілий, професійно зорієнтований, критично ставиться до себе і своїх учинків, відчуває потребу в пошуку сенсу життя, має соціальні та моральні переконання, громадянський світогляд, морально зрілий і готовий до самореалізації

Розділ IV. Цілі і задачі освітнього процесу ліцею

На кожному рівні реалізації освітніх програм окреслені цілі та задачі освітнього процесу, обумовлені «моделлю» випускника та самим призначенням ліцею:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту початкової, базової середньої та профільної середньої освіти на рівні вимог державного освітнього стандарту;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів освіти;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві;
- формувати позитивну мотивацію здобувачів освіти до навчання;
- створити творчо-інтелектуальний простір для саморозвитку, самореалізації і самоствердження кожної дитини;
- виховувати відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу;
- підвищувати освітній рівень громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Розділ V. Навчальний план та його обґрунтування

Організація освітнього процесу в закладі регламентується освітньою програмою та річним навчальним планом.

Зміст навчального плану включає коротку пояснювальну записку, в якій описано порядок вивчення окремих навчальних предметів та розподіл годин інваріантної і варіативної складових кожного рівня освіти: початкова школа(1-4 класи), базова середня школа(5-9 класи), профільна середня школа(10 клас, 11(12) клас).

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру кожного рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів.

Навчальний план початкової і основної школи передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Навчальний план для 10-го класу закладу загальної середньої освіти розроблено відповідно до Державного стандарту, з метою його впровадження у частині повної загальної середньої освіти. Він містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково-обов'язкових предметів, профільних предметів і спеціальних курсів, а також передбачає години на факультативи, індивідуальні заняття.

Навчальний план для 11-го класу передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети і курси за вибором. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

5.1. Освітня програма початкової школи

Початкова освіта – це перший ступінь повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій. Вона передбачає поділ на два цикли – адаптивно-ігровий (1–2 класи) і основний(3–4 класи).

Державний стандарт початкової загальної освіти передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегровано-предметній основі з переважанням ігрових методів у першому циклі (1-2 класи) та інтегровано-предметній основі у другому циклі (3-4 класи). Метою

першого циклу навчання є природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища. Метою другого циклу є здійснення освітнього процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності й самостійності, підготовка до успішного навчання в основній школі.

Найціннішим результатом початкової освіти в особистісному вимірі є здорова дитина, мотивована на успішне навчання, дослідницьке ставлення до життя; це учень/учениця, які вміють вчитися з різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином/громадянкою України.

Освітня програма містить:

- Загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні загальної середньої освіти та очікувані результати навчання здобувачів освіти;
- Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою;
- Опис очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів;
- Перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін, логічну послідовність їх вивчення;
- Форми організації освітнього процесу;
- Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Нормативно-правова основа програми

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» (2-4 класи).
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти».
- Наказ МОН України від 20.04.2018 №407 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня».
- Наказ МОН України від 08.10.2019 №1272 «Про затвердження типових освітніх програм для 1 -2 класів закладів загальної середньої освіти».

- Наказ МОН України від 08.10.2019 №1273 «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Опис освітньої програми для 1-2-го класів НУШ
Типова освітня програма, розроблена під керівництвом
Савченко О. Я.

Типову освітню програму для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси; творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей**:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;
- 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;
- 7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;
- 8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;
- 9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості; 11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективною співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми або Освітніх програм рекомендується використовувати **внутрішньопродметні і міжпредметні зв'язки**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання - *фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої*.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального

характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Опис освітньої програми для 3-4 класів НУШ

Типова освітня програма, розроблена під керівництвом

Савченко О. Я.

Типову освітню програму для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено змістові лінії; очікувані результати навчання та відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. Типовий навчальний план визначає тижневий обсяг навчального навантаження здобувачів освіти.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективною співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями,

оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми або Освітніх програм рекомендується використовувати внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довірливості поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання - фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Згідно із Законом України «Про освіту», на основі Державного стандарту й Типової освітньої програми заклади освіти, наукові установи та інші суб'єкти освітньої діяльності можуть розробляти освітні програми - єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів, індивідуальних проєктів, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання. Освітні програми можуть відрізнятися від Типової освітньої програми послідовністю викладання навчального матеріалу, обсягом його вивчення, наявністю додаткових компонентів змісту або використанням оригінальних форм, методів і засобів навчання.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Освітні програми можуть мати корекційно-розвивальний складник для осіб з особливими освітніми потребами. Для них тривалість здобуття початкової освіти може бути подовжена.

Програми інваріантного складника Базового навчального плану є обов'язковими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів

здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 3-4 класах підлягають формуальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації мети і завдань початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Опис освітньої програми для 4 класів

Освітню програму для 4 класів закладу загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти», Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня.

Освітня програма закладу окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 4-х класів закладів загальної середньої освіти складає: для 4-х класів – 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річному навчальному плані закладу, що міститься в додатку до цієї програми.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти. Освітня програма закладу початкової освіти передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Оскільки освітня програма ґрунтується на компетентнісному підході, не передбачається запам'ятовування учнями визначень термінів і понять, а пропонується активне конструювання знань та формування умінь, уявлень через досвід практичної діяльності.

До ключових компетентностей належать:

1. Вільне володіння державною мовою
2. Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами
3. Математична компетентність
4. Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій
5. Інноваційність
6. Екологічна компетентність
7. Інформаційно-комунікаційна компетентність
8. Навчання впродовж життя
9. Громадянські та соціальні компетентності
10. Культурна компетентність
11. Підприємливість та фінансова грамотність.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній

ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Освітню програму укладено за такими **освітніми галузями**:

- Мовно-літературна
- Іншомовна освіта
- Математична
- Природнича
- Технологічна
- Інформатична
- Соціальна та здоров'язбережувальна
- Громадянська та історична
- Мистецька
- Фізкультурна

Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти, які є основою для їх подальшого навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти.

Метою вивчення **мовно-літературної галузі** є формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного і національного самовираження, користуватися ними в особистому і

суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Метою *іншомовної освіти* є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задоволення різних життєвих потреб здобувача освіти.

Метою *математичної освітньої галузі* є формування математичної та інших ключових компетентностей; розвиток мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір.

Метою *природничої освітньої галузі* є формування компетентностей в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічної та інших ключових компетентностей шляхом опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою, формування основи наукового світогляду і критичного мислення, становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки здобувачів освіти у навколишньому світі на основі усвідомлення принципів сталого розвитку.

Метою *технологічної освітньої галузі* є формування компетентностей в галузі техніки і технологій та інших ключових компетентностей, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без заподіяння йому шкоди, до використання технологій для власної самореалізації, культурного і національного самовираження.

Метою *інформаційної освітньої галузі* є формування інформаційно-комунікаційної компетентності та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту, навичок безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Метою *соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі* є формування соціальної компетентності та інших ключових компетентностей, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності через особисту ідентифікацію, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, добробуту та сталого розвитку.

Метою *громадянської та історичної освітньої галузі* є формування громадянської та інших компетентностей, власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свобод

людини, толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів

Метою *мистецької освітньої галузі* є формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини.

Метою *фізкультурної освітньої галузі* є формування соціальної та інших ключових компетентностей, стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти (4 класи) здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню, у 3-4 – формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності

закладів освіти та (або) якості освіти. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

5.2. Освітня програма базової середньої школи

Базова середня освіта – це другий ступінь повної загальної середньої освіти, який відповідає другому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Вона передбачає поділ на два цикли: перший цикл базової загальної середньої освіти – адаптаційний (5-6 класи); другий цикл базової загальної середньої освіти – базове предметне навчання (7-9 класи).

Освітня програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової загальної середньої освіти.

Освітня програма містить:

- Загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні загальної середньої освіти та очікувані результати навчання здобувачів освіти.
- Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою.
- Опис очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів.
- Перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін, логічну послідовність їх вивчення.
- Форми організації освітнього процесу.
- Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Нормативно-правова основа програми

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти»
- Наказ МОН України від 20.04.2018 №405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня»
- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти»

Опис освітньої програми для 5-9 класів

Освітня програма закладу загальної середньої освіти II ступеня (базова середня освіта) розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», на основі Типової освітньої програми базової середньої освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-9-х класів закладу загальної середньої освіти складає 5845 годин/навчальний рік: для 5-х класів – 1050 годин/навчальний рік, для 6-х класів – 1155 годин/навчальний рік, для 7-х класів – 1172,5 годин/навчальний рік, для 8-х класів – 1207,5 годин/навчальний рік, для 9-х класів – 1260 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річному навчальному плані закладу, що міститься в додатку до цієї програми.

З метою виконання вимог Державного стандарту навчальні плани закладу освіти містять усі предмети інваріантної складової, передбачені обраним варіантом навчальних планів Типової освітньої програми.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Освітня програма закладу базової середньої освіти передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Очікувані результати навчання (компетентності) здобувачів освіти подано за змістовими лініями, окресленими у Державному стандарті базової середньої освіти, які має реалізувати вчитель паралельно у рамках кожної освітньої галузі та відповідно обов'язковим результатам навчання. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів, до яких належать:

1. Спілкування державною мовою.
2. Спілкування іноземними мовами.
3. Математична компетентність.
4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях.
5. Інформаційно-цифрова компетентність.
6. Уміння вчитися впродовж життя.
7. Ініціативність і підприємливість.
8. Соціальна і громадянська компетентність.
9. Обізнаність і самовираження у сфері культури.
10. Екологічна грамотність і здорове життя.
11. Культурна компетентність.
12. Підприємливість та фінансова грамотність.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття середньої освіти. Базова середня освіта здобувається після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Освітню програму укладено за такими **освітніми галузями**:

- Мова і література
- Суспільствознавство
- Мистецтво
- Математика
- Природознавство
- Технології
- Здоров'я і фізична культура.

Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти, які є основою для їх подальшого навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти.

Метою освітньої галузі **“Мови і літератури”** є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій. Освітня галузь складається з мовного і літературного компонентів. До мовного компонента належать українська мова, мови національних меншин (мова навчання і мова вивчення), іноземні

мови, а до літературного — українська література, зарубіжна література і літератури національних меншин. Кожен із компонентів містить кілька наскрізних змістових ліній.

Метою освітньої галузі *“Суспільствознавство”*, що складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві.

Основною метою освітньої галузі *“Мистецтво”* є формування в учнів у процесі сприймання, інтерпретації, оцінювання ними творів мистецтва та провадження практичної діяльності системи ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей як цілісної єдиної основи світогляду, а також здатності до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження.

Основною метою освітньої галузі *“Математика”* є формування в учнів математичної компетентності на рівні, достатньому для забезпечення життєдіяльності в сучасному світі, успішного оволодіння знаннями з інших освітніх галузей у процесі шкільного навчання, забезпечення інтелектуального розвитку учнів, розвитку їх уваги, пам'яті, логіки, культури мислення та інтуїції.

Метою освітньої галузі *“Технології”* є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві. Ця галузь складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів. Реалізація інформаційно-комунікаційного компонента спрямована на формування предметної інформаційно-комунікаційної компетентності та ключових компетентностей.

Основною метою освітньої галузі *“Здоров'я і фізична культура”* є розвиток здоров'язберезувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього, розвитку фізичної культури особистості та готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Виокремлення в освітніх програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими

надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

організацію освітнього середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

предмети за вибором;

роботу в проектах;

позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

У класах з поглибленим вивченням окремих предметів дозволяється навчальне навантаження учнів збільшувати до норм, що не перевищують санітарно-гігієнічних.

5.3. Освітня програма профільної середньої школи

Профільна середня освіта – це третій рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає третьому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Здобуття профільної середньої освіти передбачає два спрямування:

- академічне - профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти;
- професійне - орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів.

Освітня програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом повної загальної середньої освіти.

Освітня програма містить:

- Загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні загальної середньої освіти та очікувані результати навчання здобувачів освіти.
- Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою.
- Опис очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів.
- Перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін, логічну послідовність їх вивчення.
- Форми організації освітнього процесу.
- Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Нормативно-правова основа програми

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» (10 клас)
- Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 №24 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» (11 клас)
- Наказ МОН України від 20.04.2018 №408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (10 клас)
- Наказ МОН України від 20.04.2018 №406 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (11 клас)
- Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня (профільна середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти».

Опис освітньої програми для 10-го класу

Освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня (профільна середня освіта) розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», на основі Типової освітньої програми профільної середньої освіти.

Програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти, 10-11-х класів, складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річному навчальному плані закладу, що міститься в додатку до цієї програми.

Навчальний план для 10-11 класів закладу загальної середньої освіти розроблено відповідно до Державного стандарту, з метою його впровадження у частині повної загальної середньої освіти з 3 вересня 2018 року. Він містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково-обов'язкових предметів, профільних предметів і спеціальних курсів, а також передбачає години на факультативи, індивідуальні заняття тощо.

Закладом освіти для складання власного навчального плану обрано варіанторганізації освітнього процесу, що містить перелік базових предметів, який включає окремі предмети суспільно-гуманітарного та математично-природничого циклів.

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія», «Фізична культура», «Захист Вітчизни».

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами («Інформатика», «Технології», «Мистецтво»), що вивчаються на рівні стандарту. Із запропонованого переліку учень має обрати два предмети – один в 10 класі, інший в 11 класі, або одночасно два предмети в 10 і 11 класах (у такому разі години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Зміст профілю навчання реалізується системою окремих предметів і курсів:

базові та вибірково-обов'язкові предмети, що вивчаються на рівні стандарту;

профільні предмети, що вивчаються на профільному рівні;

курси за вибором, до яких належать спеціальні і факультативні курси.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Освітня програма закладу профільної середньої освіти передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування таких ключових компетентностей учнів:

1. Спілкування державною мовою.
2. Спілкування іноземними мовами.
3. Математична компетентність .
4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях.
5. Інформаційно-цифрова компетентність.
6. Уміння вчитися впродовж життя.
7. Ініціативність і підприємливість.
8. Соціальна і громадянська компетентність.
9. Обізнаність і самовираження у сфері культури.
10. Екологічна грамотність і здорове життя.
11. Культурна компетентність.
12. Підприємливість та фінансова грамотність.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Ліцеїсти набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна

та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти. Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію, на 01 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Освітню програму укладено за такими **освітніми галузями**:

- Мови і літератури
- Суспільствознавство
- Мистецтво
- Математика
- Природознавство
- Технології
- Здоров'я і фізична культура

Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти.

Метою освітньої галузі **“Мови і літератури”** є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій. Освітня галузь складається з мовного і літературного компонентів. До мовного компонента належать українська мова та іноземні мови, а до літературного - українська тазарубіжна літератури. Кожен із компонентів містить кілька наскрізних змістових ліній.

Метою освітньої галузі **“Суспільствознавство”**, що складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві. Метою навчання історії є формування в учнів ідентичності та почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу. Метою навчання суспільствознавчих предметів є створення умов для розвитку особистості компетентного, активного, відповідального громадянина України, члена

європейської і світової спільноти, що здатний сприймати та ефективно відповідати на сучасні індивідуальні та суспільні виклики і загрози.

Основною метою освітньої галузі **“Мистецтво”** є формування в учнів у процесі сприймання, інтерпретації, оцінювання ними творів мистецтва та провадження практичної діяльності системи ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей як цілісної єдиної основи світогляду, а також здатності до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження.

Основною метою освітньої галузі **“Математика”** є формування в учнів математичної компетентності на рівні, достатньому для забезпечення життєдіяльності в сучасному світі, успішного оволодіння знаннями з інших освітніх галузей у процесі шкільного навчання, забезпечення інтелектуального розвитку учнів, розвитку їх уваги, пам'яті, логіки, культури мислення та інтуїції.

Метою освітньої галузі **“Природознавство”** є формування в учнів природничо-наукової компетентності як базової та відповідних предметних компетентностей як обов'язкової складової загальної культури особистості і розвитку її творчого потенціалу.

Метою освітньої галузі **“Технології”** є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві. Ця галузь складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів. Реалізація інформаційно-комунікаційного компонента спрямована на формування предметної інформаційно-комунікаційної компетентності та ключових компетентностей. Основною умовою реалізації технологічного компонента є технологічна та інформаційна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті.

Основною метою освітньої галузі **“Здоров'я і фізична культура”** є розвиток здоров'язберезувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього, розвитку фізичної культури особистості та готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій та захисту Вітчизни.

Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізнi лiнii є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

предмети за вибором;

роботу в проектах;

позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Опис освітньої програми для 11-го класу

Освітня програма закладу загальної середньої освіти III ступеня (профільна середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 року № 24 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», на основі Типової освітньої програми профільної середньої освіти.

Освітня програма профільної середньої освіти (11 клас) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 10-11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік; для 12-х класів вечірньої форми навчання – 805 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річному навчальному плані закладу, що міститься в додатку до цієї програми.

Навчальні плани старшої школи реалізують зміст освіти залежно від обраного профілю навчання. Кожен з профілів передбачає вивчення окремих предметів на одному із трьох рівнів:

рівні стандарту - окремі предмети не є профільними чи базовими (наприклад, математика в художньо-естетичному профілі, історія у фізико-математичному профілі);

академічному рівні - окремі предмети не є профільними, але є базовими (наприклад, алгебра і геометрія у фізичному профілі);

профільному рівні, який передбачає поглиблене вивчення відповідних предметів, орієнтацію їх змісту на майбутню професію (наприклад, мови та літератури на філологічному профілі).

Профільність є ефективним засобом диференціації навчання у старшій школі, вона має на меті забезпечити більш глибоку підготовку старшокласників у тій галузі знань і діяльності, до яких у них сформувались стійкі інтереси і здібності.

З метою реалізації профільного навчання передбачено спеціальні навчальні плани (за напрямками диференціації). Напрями диференціації конкретизуються в окремі профілі навчання: фізичний, математичний, біолого-хімічний, економічний, географічний, екологічний, правовий, інформаційно-технологічний тощо.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування таких ключових компетентностей учнів:

1. Спілкування державною мовою
2. Спілкування іноземними мовами
3. Математична компетентність
4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях
5. Інформаційно-цифрова компетентність
6. Уміння вчитися впродовж життя
7. Ініціативність і підприємливість
8. Соціальна і громадянська компетентність
9. Обізнаність і самовираження у сфері культури
10. Екологічна грамотність і здорове життя
11. Культурна компетентність
12. Підприємливість та фінансова грамотність

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і

фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

- ✓ Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:
- ✓ організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- ✓ окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- ✓ предмети за вибором;
- ✓ роботу в проектах;
- ✓ позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Освітню програму укладено за такими **освітніми галузями:**

- Мови і літератури

- Суспільствознавство
- Мистецтво
- Математика
- Природознавство
- Технології
- Здоров'я і фізична культура

Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти.

Метою освітньої галузі **“Мови і літератури”** є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій. Освітня галузь складається з мовного і літературного компонентів. До мовного компонента належать українська мова та іноземні мови, а до літературного - українська тазарубіжна літератури. Кожен із компонентів містить кілька наскрізних змістових ліній.

Метою освітньої галузі **“Суспільствознавство”**, що складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві. Метою навчання історії є формування в учнів ідентичності та почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу. Метою навчання суспільствознавчих предметів є створення умов для розвитку особистості компетентного, активного, відповідального громадянина України, члена європейської і світової спільноти, що здатний сприймати та ефективно відповідати на сучасні індивідуальні та суспільні виклики і загрози.

Основною метою освітньої галузі **“Мистецтво”** є формування в учнів у процесі сприймання, інтерпретації, оцінювання ними творів мистецтва та провадження практичної діяльності системи ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей як цілісної єдиної основи світогляду, а також здатності до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження.

Основною метою освітньої галузі **“Математика”** є формування в учнів математичної компетентності на рівні, достатньому для забезпечення життєдіяльності в сучасному світі, успішного оволодіння знаннями з інших освітніх галузей у процесі шкільного навчання, забезпечення

інтелектуального розвитку учнів, розвитку їх уваги, пам'яті, логіки, культури мислення та інтуїції.

Метою освітньої галузі **“Природознавство”** є формування в учнів природничо-наукової компетентності як базової та відповідних предметних компетентностей як обов'язкової складової загальної культури особистості і розвитку її творчого потенціалу.

Метою освітньої галузі **“Технології”** є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві. Ця галузь складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів. Реалізація інформаційно-комунікаційного компонента спрямована на формування предметної інформаційно-комунікаційної компетентності та ключових компетентностей. Основною умовою реалізації технологічного компонента є технологічна та інформаційна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті.

Основною метою освітньої галузі **“Здоров'я і фізична культура”** є розвиток здоров'язберезувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього, розвитку фізичної культури особистості та готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій та захисту Вітчизни.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти. Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Розділ VI. Особливості організації освітнього процесу та застосування в ньому педагогічних технологій

Освітній процес у закладі організовується відповідно до Закону України «Про освіту», інших актів законодавства, освітньої програми закладу освіти та спрямовується на розвиток і виявлення обдарувань особистості шляхом формування і застосування її компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених державними стандартами загальної середньої освіти.

На кожному рівні загальної середньої освіти (*початкова, базова середня, профільна середня*) освітній процес організовується та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей.

I рівень навчання (початкова школа 1-4 класи)

На першому рівні навчання в учнів закладається готовність до здобуття освіти, формуються загальноосвітні компетенції з предметів державного компоненту, основи соціальної адаптації до життєвої компетентності. Пріоритетними є виховні, загально навчальні, розвивальні функції. З урахуванням цього в освітньому процесі початкової школи впроваджуються технології розвивального навчання та ігрові технології.

II рівень навчання (базова середня школа 5-9 класи)

На другому рівні навчання закладається фундамент загальної освітньої підготовки, створюються умови для самореалізації учнів у різних видах пізнавальної діяльності на уроках і в позаурочний час. З урахуванням цього вводиться в шкільний компонент поглиблене вивчення окремих предметів гуманітарного та природничого спрямування.

III рівень навчання (профільна середня школа 10-11(12) класи)

На третьому рівні навчання продовжується розвиток навичок самоорганізації і самовиховання, формується психологічна та інтелектуальна готовність до професійного та особистісного самовизначення, забезпечується розвиток теоретичного мислення, високий рівень загальнокультурного розвитку. З урахуванням цього вводиться профільне навчання.

Освітній процес у закладі освіти організовується в межах навчального року, що розпочинається у День знань – 1 вересня і закінчується не пізніше 1 липня наступного року.

Тривалість навчального року складає:

- у початковій школі (1-4 класах) – не менше 720 навчальних годин;
- у базовій середній (5-9 класах) – не менше 890 навчальних годин;
- у профільній середній (10-12 класах) – не менше 1110 навчальних годин.

Тривалість навчального року для осіб з особливими освітніми потребами може бути подовжена відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини.

Тривалість канікул протягом навчального року не може бути меншою 30 календарних днів.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахувано санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків:

- для 1 класів - 35 хвилин

- для 2-4 класів - 40 хвилин
- для 5-11(12) класів - 45 хвилин.

Структура та тривалість навчального року, навчального тижня, дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу загальної середньої освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою.

Форми організації освітнього процесу. Основними формами організації освітнього процесу в початковій школі є різні типи уроків, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство тощо.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Основними формами організації освітнього процесу в базовій середній школі є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, моделювання, ситуаційні вправи, віртуальні подорожі, семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, екскурсії.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних

вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Основними формами організації освітнього процесу *в профільній середній школі* є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, моделювання, ситуаційні вправи, віртуальні подорожі, семінари, конференції форуми, спектаклі, брифінги, квести, екскурсії, тощо.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Результати навчання здобувачів освіти на кожному рівні повної загальної середньої освіти оцінюються шляхом державної підсумкової атестації, яка може здійснюватися в різних формах, визначених законодавством, зокрема у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

Розділ VII. Показники (вимірники) реалізації освітньої програми

Ефективність реалізації завдань освітньої програми закладу регулюється системою внутрішнього забезпечення якості освіти, що складається з таких компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

У світлі цілей і задач, визначених даною програмою, зросли вимоги до керівництва школою, до організації внутрішньошкільного контролю, який є регулятором освітнього процесу закладу. Його завдання – всебічне вивчення й аналіз освітнього процесу, об'єктивне оцінювання досягнутих результатів, запобігання можливим помилкам, координація зусиль відповідно до формування «моделі» випускника, визначеної освітньою програмою закладу.

Вирішення цього завдання забезпечується в закладі шляхом моніторингового дослідження, замовниками якого виступають учасники освітнього процесу, зацікавлені в об'єктивному оцінюванні освітніх послуг:

- учні-випускники ліцею, яких цікавить відповідність здобутого рівня знань і вмінь вимогам закладів вищої освіти, до яких вони вступають;
- батьки випускників, яких цікавить, чи відповідає обраний ними заклад загальної середньої освіти цим вимогам;
- педагогічний колектив закладу та його керівництво, які мають переконатися в тому, що вони відповідають вимогам державних освітніх стандартів.

З огляду на це основним змістом моніторингу закладу освіти є одержання інформації про стан освіти з метою прийняття управлінських рішень щодо переведення її на якісно новий рівень.

Моніторинг в закладі базується на діагностиці, що націлює на постійне спостереження за освітнім процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату.

№ з/п	Об'єкт контролю	Напрямок контролю	Процедури контролю <ul style="list-style-type: none"> • методи контролю • форма узагальнення та обговорення 	Періодичність контролю
1.	Освітній процес	Стан виконання освітньої програми та навчальних планів	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз календарних планів, класних журналів, учнівських зошитів • Наказ; нарада при директорові 	Щомісяця за графіком та за підсумками семестру, року
		Рівень навчальних досягнень учнів	<ul style="list-style-type: none"> • Зрізи знань; тестування; шкалування; графи • Моніторинг; наказ; педагогічна рада 	Щосеместрово
		Продуктивність роботи вчителя	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування уроків, позакласних заходів • Карта рейтингу вчителя; наказ; методична рада 	За графіком атестації та вивчення перспективного педагогічного досвіду
		Роль варіативної складової навчального плану та гуртків у підвищенні якості освіти учнів	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування факультативів, курсів за вибором, гуртків; моніторинг участі учнів у конкурсах, олімпіадах, акціях, предметних тижнях • Наказ; нарада при директорові; рада школи 	Листопад Квітень
		Рівень якості викладання навчальних предметів й організації процесу навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування уроків, позакласних заходів; аналіз документів; зрізи знань 	Згідно з перспективним планом стану викладання предметів

			<ul style="list-style-type: none"> Карта відстеження ефективності уроку; наказ; методичне об'єднання; педагогічна рада 	
	Рівень сформованості ключових компетентностей здобувачів освіти		<ul style="list-style-type: none"> Інструментарій психолога; анкетування; відвідування уроків; графі Діаграми; порівняльний аналіз; довідка; методична рада 	Згідно з графіком тематичного контролю
	Освітній простір першокласника в умовах НУШ		<ul style="list-style-type: none"> Відвідування уроків, ГПД; інструментарій психолога(діагностичні процедури) Діаграми; наказ; педконсилиуми; батьківські збори 	Листопад За результатами I, II семестрів, року
	Здійснення спадкоємності між початковою та основною школою		<ul style="list-style-type: none"> Відвідування уроків, ГПД; інструментарій психолога(діагностичні процедури) Діаграми; наказ; педконсилиуми; батьківські збори; педагогічна рада 	Листопад (за підсумками адаптації) Наприкінці року (за результатами закінчення початкової школи)
	Робота з обдарованими дітьми		<ul style="list-style-type: none"> Відвідування уроків, гуртків, факультативів; відстеження портфолію учня; інструментарій психолога Діаграми; порівняльний аналіз; довідка; педагогічна рада; батьківські збори 	Згідно з графіком тематичного контролю. Наприкінці I семестру та навчального року
	Рівень сформованості		<ul style="list-style-type: none"> Відвідування 	Грудень

		навичок здорового способу життя та безпечної поведінки учнів	<p>уроків, позакласних заходів; інструментарій психолога; діагностика стану здоров'я учнів; співбесіди з батьками</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наказ; довідка; нарада при директорові; батьківські збори 	Травень
		Рівень вихованості здобувачів освіти	<ul style="list-style-type: none"> • Інструментарій психолога; співбесіди з класними керівниками; анкетування; відвідування годин спілкування, позакласних заходів, гуртків • Соціометрія; довідка; нарада при директорові; методичне об'єднання класних керівників 	Упродовж навчального року (згідно з графіком психологічної служби)
		Рівень сформованості навичок самоврядування школярів	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування позакласних заходів; співбесіди з учнівським активом; анкетування • Довідка; нарада при директорові; рада школи 	Щосеместрово
		Рівень сформованості ключових компетентностей учнів з особливими освітніми потребами	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування уроків, корекційно-розвиткових занять • Наказ; нарада при директорові; співбесіда з батьками 	Січень, травень
2.	Педагогічні	Підвищення науково-	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування та 	Грудень

	кадри	теоретичного та методичного рівня вчителів	взаємовідвідування уроків; співбесіди; анкетування; шкалування; самотести <ul style="list-style-type: none"> • Карта рейтингу вчителя; самоаналіз; методичне об'єднання; методична рада; творчий звіт 	Березень За наслідками курсової перепідготовки
		Стан упровадження педагогічних інновацій в освітній процес	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування та взаємовідвідування уроків, позаурочних заходів • Наказ; довідка; педагогічна і методична ради; методичні об'єднання 	Згідно з графіком тематичного контролю
3.	Психологічний стан суб'єктів навчання	Ступінь психологічного комфорту (дискомфорту) учнів, учителів	<ul style="list-style-type: none"> • Інструментарій психолога; анкетування; співбесіди; тренінги • Діаграми; педконсиліуми; методична рада 	Упродовж навчального року (постійно) Щосеместрово
		Психологічна готовність колективу до вирішення проблем та поставлених задач	<ul style="list-style-type: none"> • Інструментарій психолога; тренінги; співбесіди • Довідка; рада школи; педагогічна рада 	Вересень Січень
4.	Умови організації освітнього процесу	Санітарно-гігієнічні умови праці	<ul style="list-style-type: none"> • Спостереження; відвідування уроків; аналіз учнівських щоденників (дозування домашніх завдань) • Наказ; довідка; 	Жовтень Січень Березень

			нарада при директорові; батьківські збори	
		Охорона праці суб'єктів навчання	<ul style="list-style-type: none"> Відвідування уроків; спостереження; аналіз документів Наказ; нарада при директорові; батьківські збори 	Щомісячно

План перспективного контролю за станом викладання предметів

Предмети	Навчальні роки				
	2016-2017 н. р.	2017-2018 н. р.	2018-2019 н. р.	2019-2020 н. р.	2020-2021 н. р.
Українська мова	ТК	ТК	КП	ТК	ТК
Українська література	ТК	ТК	КП	ТК	ТК
Зарубіжна література		КП			
Іноземна мова		ТК		КП	
Математика	ТК	ТК	КП	ТК	ТК
Фізика, астрономія	КП	ТК	ТК		
Хімія			КП		
Біологія, екологія		ТК			КП
Історія		ТК			КП
Правознавство		ТК			
Географія, природознавство				КП	
Економіка		КП		ТП	
Трудове навчання	КП			ТК	
Фізкультура			КП		
Захист Вітчизни		КП			
Основи здоров'я			КП		
Музичне мистецтво	КП			ТП	
Образотворче мистецтво	КП				ТП

Інформатика	КП				
Факультативи, курси за вибором	•	•	•	•	•
Початкові класи	•	•	•	•	•

За результатами моніторингу якості освіти заклад отримує інформацію про стан освітньої системи школи та її окремих складників, виявляє проблеми, що виникли в процесі запровадження педагогічних інновацій, з'ясовує тенденції розвитку освіти та прогнозує зміни, необхідні для успішного перебігу освітнього процесу. Моніторинг освітньої системи закладу є дієвим інструментарієм менеджменту освіти, зокрема в управлінні її якістю.

Розділ VIII. Програмно-методичне забезпечення освітнього процесу

8.1. Програми інваріантної складової навчального плану

Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти I ступеня
(затверджені наказом МОН від 29.05.2015 № 584)

№ з/п	Назва навчальної програми
1.	Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
2.	Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класів
3.	Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи
4.	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
5.	Мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
6.	Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
7.	Образотворче мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
8.	Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
9.	Природознавство. Навчальна програма для загальноосвітніх

	навчальних закладів 1–4 класи
10.	Трудове навчання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
11.	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи

Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти II ступеня
(затверджені наказами МОН від 07.06.2017 № 804 та від 23.10.2017 № 1407)

№ з/п	Назва навчальної програми
1.	Українська мова
2.	Українська література
3.	Біологія
4.	Всесвітня історія
5.	Географія
6.	Зарубіжна література
7.	Інформатика
8.	Історія України
9.	Математика
10.	Мистецтво
11.	Основи здоров'я
12.	Природознавство
13.	Трудове навчання
14.	Фізика
15.	Фізична культура
16.	Хімія
17.	Іноземні мови (англійська, французька, іспанська)
18.	Основи правознавства
19.	Музичне мистецтво
20.	Образотворче мистецтво

Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня (10 клас)

(затверджені наказами МОН від 23.10.2017 № 1407 та від 24.11.2017 № 1539)

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення
1.	Українська мова	Профільний рівень
2.	Українська література	Профільний рівень
3.	Біологія і екологія	Рівень стандарту
4.	Всесвітня історія	Рівень стандарту
5.	Географія	Рівень стандарту
6.	Громадянська освіта (інтегрований курс)	Рівень стандарту
7.	Зарубіжна література	Рівень стандарту
8.	Захист Вітчизни	Рівень стандарту
9.	Інформатика	Рівень стандарту
10.	Історія України	Рівень стандарту
11.	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	Рівень стандарту
12.	Мистецтво	Рівень стандарту
13.	Правознавство	Рівень стандарту
14.	Українська література	Рівень стандарту
15.	Фізика і астрономія	Рівень стандарту
16.	Фізична культура	Рівень стандарту
17.	Хімія	Рівень стандарту
18.	Іноземна мова (англійська)	Рівень стандарту

Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня (11 клас)
(затверджені наказом МОН від 14.07.2016 № 826(зі змінами))

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення
1.	Українська мова	профільний рівень
2.	Українська література	профільний рівень
3.	Астрономія	рівень стандарту
4.	Біологія	рівень стандарту
5.	Всесвітня історія	рівень стандарту
6.	Екологія	рівень стандарту
7.	Економіка	рівень стандарту
8.	Зарубіжна література	рівень стандарту
9.	Захист Вітчизни	рівень стандарту

10.	Інформатика	рівень стандарту
11.	Історія України	рівень стандарту
12.	Людина і світ	рівень стандарту
13.	Математика	рівень стандарту
14.	Технології	рівень стандарту
15.	Фізика	рівень стандарту
16.	Фізична культура	рівень стандарту
17.	Хімія	рівень стандарту
18.	Художня культура	рівень стандарту
19.	Іноземна мова (англійська)	рівень стандарту

8.2. Програми варіативної складової навчального плану

Назва	Форма	Програма	К.-сть годин за програмою (на рік)
Основи споживчих знань (споживча етика)	Курс за вибором	<i>Програма курсу за вибором. Розроблена в рамках спільного проекту Європейського союзу та ПРООН «Спільнота споживачів та громадські об'єднання»</i>	17
Основи споживчих знань (основи раціонального споживання)	Курс за вибором	<i>Програма курсу за вибором. Розроблена в рамках спільного проекту Європейського союзу та ПРООН «Спільнота споживачів та громадські об'єднання»</i>	35
Фінансова грамотність (родинні фінанси)	Курс за вибором	<i>Програма курсу за вибором за загальною редакцією доктора економічних наук Смовженко Т.С. Схвалено для використання комісією з економіки Науково- методичної ради з питань освіти МОН України лист Інституту інноваційних</i>	35

		<i>технологій і змісту освіти від 29.05.2015 №14.1/12-Г-328</i>	
Фінансова грамотність (фінансово-грамотний споживач)	Курс за вибором	<i>Програма курсу за вибором за загальною редакцією доктора економічних наук Смовженко Т.С. Схвалено для використання комісією з економіки Науково-методичної ради з питань освіти МОН України лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 29.05.2015 №14.1/12-Г-328</i>	35
Фінансова грамотність (фінансова культура)	Курс за вибором	<i>Програма курсу за вибором за загальною редакцією доктора економічних наук Смовженко Т.С. Схвалено для використання комісією з економіки Науково-методичної ради з питань освіти МОН України лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 29.05.2015 №14.1/12-Г-328</i>	17
Основи споживчих знань	Курс за вибором	<i>Програма Розроблена в рамках спільного проекту Європейського союзу та ПРООН « Спільнота споживачів та громадські об'єднання»</i>	35
Основи споживчих знань	Курс за вибором	<i>Програма Розроблена в рамках спільного проекту Європейського союзу та ПРООН « Спільнота споживачів та громадські об'єднання»</i>	35

ІХ . Освітня програма групи продовженого дня ліцею №2

ГПД ліцею в своїй роботі керується Постановою КМУ № 1121 від 05.10 09 року «Про затвердження Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу»

Основні завдання ГПД передбачені п.5 Постанови №1121:

- організація самостійної роботи здобувачів освіти із закріплення та поглиблення знань, умінь та навичок, набутих на уроках;
- створення сприятливих умов для формування колективу здобувачів освіти та надання кваліфікованої допомоги дітям у підготовці до уроків і виконанні домашніх завдань;
- організація індивідуальної, групової та колективної роботи дітей;
- організація дозвілля дітей;
- формування у здобувачів освіти ціннісних орієнтацій;
- здійснення заходів, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дітей, на їх психічний та фізичний розвиток, набуття навичок здорового способу життя;
- виховання позитивного ставлення до суспільно-корисної праці;
- надання допомоги батькам або особам, які їх замінюють, у вихованні учнів.

Учасниками навчально-виховного процесу групи продовженого дня є директор ЗСО, здобувачів освіти, вихователь та інші педагогічні працівники, батьки або особи, які їх замінюють, психолог, бібліотекар, медичний працівник закладу (п.6 Положення).

Права і обов'язки учасників навчально-виховного процесу групи продовженого дня визначаються Законами України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", Статутом Ліцею №2, Правилами внутрішнього трудового розпорядку, наказами МОН.

Зарахування здобувачів освіти до групи продовженого дня та їх відрахування здійснюються згідно з наказом директора ліцею на підставі відповідної заяви батьків або осіб, які їх замінюють (п.12 Положення).

Заяви про зарахування здобувачів освіти до групи продовженого дня приймаються на початку кожного навчального року, як правило, до 5 вересня.

Група продовженого дня може комплектуватися з учнів одного класу, кількох класів (зокрема, перших або других, або третіх), кількох різних класів, але не більш як чотирьох вікових груп (п.13 Положення)

Режим роботи групи продовженого дня розробляється відповідно до Державних санітарних правил і норм улаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу, ухвалюється педагогічною радою і затверджується директором ліцею.

Режим роботи групи продовженого дня повинен передбачати: (п.14 Положення)

1) організацію:

- прогулянки тривалістю не менш як одна година 30 хвилин (для учнів перших - четвертих класів);

- харчування тривалістю не менш як 30 хвилин;

2) виконання домашніх завдань (окрім 1 класу)

- для учнів другого класу тривалістю 45 хвилин;

- третього класу - одна година 10 хвилин;

- четвертого класу - одна година 30 хвилин;

3) проведення спортивно-оздоровчих занять :

- для учнів першого класу тривалістю не менш як 35 хвилин;

- другого - четвертого класів - 40 хвилин.

Тривалість перебування учнів у групі продовженого дня становить три години на день, а за наявності відповідної заяви батьків або осіб, які їх замінюють, може зменшуватися (п.15 Положення).

План роботи вихователя групи продовженого дня погоджується із директором (п.18 Положення).

Для організації освітнього процесу групи продовженого дня на належному рівні директор :

- створює умови для охорони життя і здоров'я учнів, організації їх харчування і відпочинку;

- несе відповідальність та здійснює контроль за харчуванням учнів групи продовженого дня, додержанням санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил та норм, медичним обслуговуванням, організацією навчально-виховного процесу групи продовженого дня;

- затверджує режим роботи групи продовженого дня, план роботи вихователя, графік харчування учнів (п.21 Положення).

Норми та порядок організації харчування учнів групи продовженого дня встановлюються відповідно до норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2004 р. № 1591 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 47, ст. 3107), та наказів МОН(п.22 Положення).

Медичне обслуговування учнів групи продовженого дня здійснюється медичним працівником ліцею та закладу охорони здоров'я в установленому порядку (п.23 Положення).

Пізнавальна діяльність учнів в ГПД направляється на формування ключових компетентностей, наскрізних вмінь.

До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування

її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, вміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Наскрізні вміння і навички:

Розв'язую проблеми

Критично мислю

Творчо мислю (креативність)

Співпрацюю

Ефективно спілкуюся

Розвиваю власний емоційний інтелект

Досліджую

Організую свою діяльність

Рефлекую

Читаю вдумливо

В плані роботи вихователя має чітко відстежуватися робота за 4 наскрізними лініями:

- «Екологічна безпека та сталий розвиток»;
- «Громадянська відповідальність»;
- «Здоров'я і безпека»;
- «Підприємливість та фінансова грамотність».

В ГПД мають бути дотримані вимоги НУШ щодо фізичного середовища, академічної доброчесності, проактивної дисципліни, менеджменту занять, інтегрованого навчання, тематичних днів (тижнів), проектної діяльності,

дитиноцентризму, гуманізму, проведення занять на свіжому повітрі, прогулянок, екскурсій.

В організації БЖД вихователь керується Інструктивно-методичними матеріалами «Створення безпечних умов організації навчально-виховного процесу в групі продовженого дня ЗНЗ». Лист МОН №1/9-503 від 18.07.2013року.

Державними санітарними правилами, Правилами пожежної безпеки .

Вихователь в ГПД приміняє новітні методи роботи з дітьми, прийоми і методи, що розвивають критичне мислення.

Виховний процес підпорядковується виконанню принципу наскрізного виховання.

Особливе місце в роботі вихователя ГПД займає програма роботи з сім'ями «Партнерство заради майбутнього» .

Критеріями оцінювання якості роботи вихователя є рівень сформованості ключових компетентностей, наскрізних вмінь і навичок, рівень соціалізації дітей , відповідність рівня вихованості сучасним вимогам, належне фізичне середовище, проактивна дисципліна.

Освітня програма ГПД схвалюється педрадою і затверджується директором.

На основі освітньої програми складається розклад (тижневий) роботи ГПД, що затверджується директором і включає напрямки:

- естетичне виховання – передбачає естетичне ставлення до життя (праці, природи, мистецтва, поведінки); розвивається почуття прекрасного;
- фізичне виховання передбачає правильний фізичний розвиток школярів,напрацювання рушійних умінь і навичок, а також звичку до систематичних занять фізкультурою та спортом, формування гігієнічних умінь і навичок;
- трудове виховання акцентує на практичному застосуванні школярами теоретичних знань; трудова освіта є комплексною й передбачає уявлення про техніку й технологію , уміння вирішувати практичні завдання, досягати якісних результатів;
- екологічне виховання – основним його завданням є конкретна практична природоохоронна діяльність;
- моральне виховання передбачає розвиток моральної свідомості, моральних почуттів, вироблення вмінь і навичок моральної поведінки;
- розумове виховання, формування мотивації до навчання;
- економічне виховання.

Освітня програма закладу освіти розроблена на термін, відповідно до тривалості освоєння кожного рівня освіти:

- початкової школи - на 4 роки;
- базової середньої - на 5 років;
- профільної середньої - на 2 (3) роки.

При наявності учнів, які потребують індивідуального навчання та батьки яких звернулися із заявами і надали відповідні довідки ЛКК, складається освітня програма та індивідуальний план навчання для таких учнів.

Освітня програма може коригуватися по мірі включення в освітній процес нових програм.